

Stanisław A. Sroka

ORCID [0000-0003-4059-7799](https://orcid.org/0000-0003-4059-7799)

Uniwersytet Jagielloński (Kraków, Polska)
stanislaw.sroka@uj.edu.pl

Dyplomy uniwersyteckie i zaświadczenia o studiach w Krakowie i Bolonii u schyłku średniowiecza i na progu czasów nowożytnych

Abstrakt

Artykuł omawia zagadnienie dyplomów uniwersyteckich i zaświadczeń o studiach na przykładzie uniwersytetu krakowskiego i uniwersytetu w Bolonii w okresie końca średniowiecza i początków czasów nowożytnych.

Z uwagi na duże koszty przygotowania dyplomu większość studentów zadowalała się otrzymaniem zaświadczenia o odbytych studiach. Dlatego samych dyplomów zachowało się do naszych czasów niewiele, również w archiwach włoskich. Z terenów Europy Środkowej zachował się (w Lewoczy na Słowacji) zaledwie jeden dyplom doktorski wydany przez uniwersytet w Bolonii w 1472 r. Spośród dyplomów uniwersytetu krakowskiego najstarszy pochodzi z 1512 (dyplom magisterski).

Rzadziej niż dyplomy można napotkać w archiwach zachowane w oryginale zaświadczenia. Wynika to z faktu, że po śmierci posiadacza nie przedstawiały one już żadnej wartości.

Słowa kluczowe: dyplomy uniwersyteckie, uniwersytet boloński, uniwersytet krakowski, zaświadczenia o ukończonych studiach

INFORMACJA O PUBLIKACJI		e-ISSN 2543-702X ISSN 2451-3202		 BRYLANTOWY MODEL OTWARTEGO DOSTĘPU
Sroka, Stanisław A. 2026: Dyplomy uniwersyteckie i zaświadczenia o studiach w Krakowie i Bolonii u schyłku średniowiecza i na progu czasów nowożytnych. <i>Studia Historiae Scientiarum</i> (FirstView Article). DOI: 10.4467/2543702XSHS.26.004.22693 .				
OTRZYMANO: 02.08.2025 ZAAKCEPTOWANO: 26.07.2026 OPUBLIKOWANO ONLINE: 10.10.2026	POLITYKA ARCHIWIZOWANIA OPEN POLICY FINDER		LICENCJA 	
WWW	https://ojs.ejournals.eu/SHS/ ; https://pau.krakow.pl/Studia-Historiae-Scientiarum/archiwum			

University Diplomas and Certificates of Study in Kraków and Bologna at the End of the Middle Ages and the Dawn of the Early Modern Era

Abstract

This article examines the issue of university diplomas and certificates of study, using the examples of the University of Kraków and the University of Bologna in the late Middle Ages and the early modern period.

Owing to the high cost of preparing a diploma, most students were satisfied with receiving a certificate attesting to the completion of their studies. Consequently, only a limited number of diplomas have survived to the present day, including in Italian archives. From the territories of Central Europe, only a single doctoral diploma issued by the University of Bologna in 1472 has been preserved; it is now held in Levoča (Slovakia). Among the surviving diplomas of the University of Kraków, the oldest dates from 1512 and records the conferral of a master's degree.

Original certificates of study are encountered even less frequently in archival collections than diplomas. This is because, upon the death of their holder, they generally ceased to possess any practical value.

Keywords: *university diplomas, University of Bologna, University of Kraków, certificates of completed studies*

1. Uwagi wstępne¹

W dotychczasowych badaniach nad średniowiecznymi uniwersytetami, a zwłaszcza nad prozopografią studentów, rzadko poruszano wątek dyplomów, a także wydawanych przez kancelarie uniwersyteckie zaświadczeń o odbytych studiach. Wiemy bowiem, że tylko garstka studentów wracała ze swoich naukowych peregrynacji z pięknym, zazwyczaj iluminowanym dyplomem, większość zadowalała się jedynie skromnym zaświadczeniem. Uwaga historyków była skupiona na uniwersyteckich metrykach i księgach promocji jako materiale wręcz masowym, który pozwalał nie tylko na uzupełnienie biografii poszczególnych żaków, lecz także na badania przekrojowe. Już wiele lat temu Tomasz Jurek, który odnalazł najstarszy dyplom promocji magisterskiej uniwersytetu krakowskiego z 1512 r., pisał na temat tych zaświadczeń, że były to „pisma o ograniczonym walorze czasowym. Służyły tylko samym zainteresowanym, po ich śmierci zaś nie przedstawiały już żadnej wartości i nie były w związku z tym archiwizowane” (Jurek 2006, s. 70). Zachowane w oryginale *signeta* są wyjątkową rzadkością, mimo że w niektórych uniwersytetach, jak np. w Pradze czy w Wiedniu, zachowały się w księdze dziekańskiej Wydziału Sztuk wzory formularzowe zaświadczeń o bakalaureacie i magisterium.

W niniejszym artykule skupię swoją uwagę zarówno na dyplomach uniwersyteckich, jak i owych zaświadczeniach, które także są niezwykle ciekawym produktem średniowiecznej kancelarii uniwersyteckiej, a które nie były do tej pory przedmiotem naukowej eksploracji, nie tylko zresztą w Polsce².

¹ Poniższy artykuł jest rozwinięciem referatu wygłoszonego podczas sesji naukowej „Konsylium Kopernikowskie 2: Czy Mikołaj Kopernik zdobył jakiś tytuł naukowy z medycyny?”, zorganizowanej przez Komisję Historii Nauki PAU oraz Pracownię Naukoznawstwa IHN PAN w dniu 27 maja 2025 r. Referat był odpowiedzią na referat prof. Kokowskiego (2025, będący wprowadzeniem do tematu sesji). Analogiczny związek genetyczny łączy niniejszy artykuł i artykuł prof. Kokowskiego (2026).

² Pio 2023, s. 128.

2. Zaświadczenie i dyplomy uniwersytetu krakowskiego

Moje uwagi rozpocznę od Krakowa. Dysponujemy odnalezionym przez Wiktora Szymborskiego zaświadczeniem o promocji bakalarskiej z 1492 r. Zaświadczenie takie zwało się *signetum* i było wystawione przez dziekana Wydziału Sztuk Bernarda z Krakowa w sprawie promocji bakalarskiej Hieronima Schobera z Legnicy. Oryginał tego niewielkiego dokumentu znajduje się w Archiwum Narodowym w Krakowie. Jak pisze odkrywca tegoż *signetum*, jest to „nieduży arkusik pergaminowy o szerokości 14 cm i wysokości około 10 cm” (Szymborski 2007, s. 200). Dokument dzisiaj jest pozbawiony pieczęci, ale widoczne trzy nacięcia wskazują, że niegdyś była tam przywieszona na pasku pergaminowym pieczęć. Treść tego zaświadczenia podaje termin egzaminu bakalarskiego oraz imiona wystawcy, czyli dziekana wydziału, oraz wypromowanego bakałarza. Nie wiemy, w jaki sposób dokument ten znalazł się w krakowskim archiwum.

Znacznie ciekawszy od tego *signetum* jest odnaleziony przez Tomasza Jurka oryginalny dyplom magisterski z 1512 r. W pełni zrozumiałe jest, że znalazł się on w archiwum kościelnym, w tym wypadku klasztoru lubiąskiego. Dyplom potwierdza bowiem otrzymanie stopnia magistra przez jednego z mnichów tegoż opactwa. Również inne zachowane w archiwach europejskich dyplomy uniwersyteckie przechowywały się zazwyczaj w zbiorach kościelnych. Wynika to z faktu, że

wiele instytucji, zwłaszcza kapituły katedralne czy kolegiackie, wymagać zaczynało od kandydatów na swych członków zaświadczeń o odbyciu studiów uniwersyteckich bądź nawet uzyskaniu stopni naukowych (Jurek 2006, s. 69).

Analiza krakowskiego dyplomu uniwersyteckiego, jak i innych zachowanych w niedużej zresztą liczbie z uniwersytetów w Pradze, Wiedniu i Lipsku, dokonana we wspomnianym artykule przez Tomasza Jurka dowodzi, że dyplom był wystawiony pod imieniem dziekana, poświadczał odbycie egzaminu (bakalarskiego lub magisterskiego), nadto był opatrzony datą i pieczęcią wydziału. Dyplom krakowski jest jednak w porównaniu do tych pochodzących ze wspomnianych trzech uniwersytetów skromniejszy pod względem dyplomatycznym, tzn. brakuje mu zarówno arengi, jak i inwokacji, a więc formuł, które taki dyplom upiększały. Poznański historyk dopatruje się w pewnym ubóstwie krakowskiego dyplomu wątku finansowego. Wiadomo bowiem, że dokument ten był wystawiany na życzenie absolwenta, który za niego musiał zapłacić, a krótszy i oszczędniejszy dyplom był z pewnością tańszy. Oprócz dyplomów wystawianych przez dziekanów i opatrzonych pieczęcią wydziałową zdarzały się też dyplomy wystawione przez rektora i opatrzone okrągłą pieczęcią rektorską. O takim dokumencie słyszymy w 1514 r., kiedy to Jan Szyling z Poznania, pretendując do kapituły katedralnej we Wrocławiu, przedstawił na jej posiedzeniu dyplom wystawiony przez ówczesnego rektora uniwersytetu krakowskiego Michała z Biestrzykowa. Oryginałem tego dyplomu jednak nie dysponujemy³.

3. Zaświadczenia wydawane przez uniwersytet boloński

Przystępuję teraz do omówienia zaświadczeń oraz dyplomów uniwersyteckich z Bolonii. Zanim przejdę do samych dyplomów doktorskich chciałbym zwrócić uwagę na wydawane przez kancelarię uniwersytetu bolońskiego zaświadczenia nie tylko o ukończeniu studiów, lecz także o ich rozpoczęciu czy też raczej o ich odbywaniu. Ten typ dokumentu, na co zwrócił już uwagę Tomasz Jurek, to odrębny gatunek uniwersyteckich pism. Wiadomo bowiem, że nie wszyscy studenci – a właściwie jedynie niewielki ich procent – docierali do uzyskania stopnia naukowego, zatem zaświadczenie to mogło się przydać, zwłaszcza jeśli studia były finansowane przez instytucję kościelną. Z taką sytuacją mamy do czynienia w 1501 r.

³ Jurek 2006, ss. 77–80.

w przypadku kanonika poznańskiego Jana Górskiego, który pod koniec tego roku przybył do Bolonii i od razu udał się do rektora uniwersytetu po oficjalne potwierdzenie rozpoczęcia studiów. Rektorem był wówczas Węgier Łukasz z Siedmiogrodu, z miejscowości Melegföldvár. Jan otrzymał takie rektorskie potwierdzenie, uwierzytelnione przez notariusza bolońskiego Ewandra de Rubeis, 17 grudnia 1501 r. i zapewne niezwłocznie przesłał je do Poznania, gdyż 11 kwietnia 1502 r. na posiedzeniu kapituły zostało ono okazane przez archidiacona i oficjała poznańskiego Mikołaja Kotwicza⁴. Dzięki temu, w myśl statutu kapituły poznańskiej z 1463 r. (rozdział *De studentibus*), mógł się ubiegać o stypendium w wysokości 8 grzywien rocznie na naukę we Włoszech. Na wspomnianym posiedzeniu kapituły takie stypendium zostało mu przyznane i miało być wypłacane corocznie na dzień św. Marcina. Jan Górski studiował w Bolonii trzy lata, nie uzyskawszy stopnia naukowego. Spełnił jednakże wymóg statutu kapituły poznańskiej z 1449 r., który przewidywał konieczność odbycia trzyletnich nieprzerwanych studiów z zakresu teologii lub prawa kanonicznego jako warunek otrzymywania przez kanoników dystrybucji⁵.

Uniwersytet boloński wydawał także zaświadczenia o ukończeniu studiów i uzyskaniu stopnia doktorskiego. Zapewne z takim dokumentem mamy do czynienia w 1511 r., kiedy to w aktach uniwersytetu krakowskiego zwanych *Acta rectoralia* pod dniem 3 października tego roku znajduje się nota o przeprowadzonej w domu rektora uniwersytetu nostryfikacji stopnia doktorskiego z medycyny uzyskanego przez Jana Noskowskiego na uniwersytecie w Bolonii 30 kwietnia tego roku⁶. Zapewne Noskowski nie dysponował oryginalnym dyplomem, bo ten nie budziłby wątpliwości władz krakowskiej wszechnicy, lecz tylko zaświadczeniem, które wydało się podejrzanym. Mówimy o czasach, kiedy wielu młodych Polaków udawało się do Bolonii, bo doktorat z medycyny dawał możliwość zrobienia kariery oraz finansowej niezależności. Takiego stopnia nie można było wtedy jeszcze uzyskać w uniwersytecie krakowskim. Pierwszy doktorat z medycyny krakowska wszechnica nadała bowiem dopiero w 1527 r.

Nie wszyscy udający się na studia medyczne do Włoch studiowali tam jednak przez kilka lat, zadowolając się często zaledwie rocznymi studiami i szybkim otrzymaniem stopnia doktorskiego. Uzyskane w ten sposób doktoraty budziły po powrocie do Polski wątpliwości, a ich posiadacze często byli wyzywani różnymi epitetami (np. *asinus*, czyli osioł). Dlatego też w celu zapewnienia wysokiego poziomu usług lekarskich wprowadzono w uniwersytecie krakowskim na początku XVI w. wymóg, wedle którego ci, którzy nie pobierali praktycznej i teoretycznej nauki przez 5 lat, nie mogli inkorporować się do wydziału lekarskiego, a tym samym leczyć chorych⁷.

Tym bardziej dziwi fakt, że wspomniany Jan Noskowski zanim mógł inkorporować się do wydziału lekarskiego musiał jeszcze wpierw uwiarygodnić uzyskany w Bolonii stopień doktora, albowiem nie posiadał oryginalnego dyplomu, tylko zapewne krótkie zaświadczenie. Ale wszystko staje się jasne, kiedy spojrzymy na wydarzenia, które miały miejsce wiosną 1511 r. w Bolonii, a echa których docierały szybko do Krakowa, zapewne od licznie studiujących w niej polskich studentów (chodzi o drugą już wyprawę papieża Juliusza II na Bolonię, rządzoną wówczas przez rodzinę Bentivogliów). Władze krakowskiego uniwersytetu, chcąc mieć pewność, że Noskowski faktycznie uzyskał w czasie tej politycznej zawieruchy doktorat, przeprowadziły procedurę sprawdzenia w oparciu o świadka, którym był Tomasz z Sokołowa, wówczas student prawa kanonicznego w Bolonii i naoczny świadek egzaminu doktorskiego Jana Noskowskiego. Nie miejsce tutaj na analizę tej procedury nostryfikacji dyplomu

⁴ Korzystam tutaj z moich ustaleń zawartych w: Sroka 2022, s. 472.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Streszczam tutaj wyniki moich dociekań ujętych w: Sroka 2020, s. 15; 2021, s. 3.

⁷ Barycz 1933, nr 168; Sroka 2020, s. 16.

doktorskiego (opisałem to na innym miejscu)⁸, ale zaznaczę, że zakończyła się ona pomyślnie dla zainteresowanego. W każdym razie brak oryginalnego dyplomu doktorskiego nastręczył Noskowskiemu trochę problemów.

Wydawanie różnego rodzaju zaświadczeń było w Bolonii na porządku dziennym. Zaświadczenia takie, zwane po włosku *bolletta*, wydawał nie tylko uniwersytet boloński, ale także miasto, które już od drugiej połowy XIV w. rejestrowało wszelkiej maści cudzoziemców (w rozumieniu nie-Bolończyków) przybywających do niego, nie tylko na stałe, ale także takich, którzy byli przejazdem. Dzisiaj możemy jedynie podziwiać skrupulatność i precyzję średniowiecznych zarządców miasta, którzy w odpowiednim urzędzie wydawali takie *bollette*, notując nie tylko imię i nazwisko przybysza, lecz także skąd przybył, czy na piechotę, czy konno, sam czy w towarzystwie i co najważniejsze, gdzie się w Bolonii zatrzymał. Miasto tylko w XV wieku dysponowało prawie 60 hotelami lub gospodami. Zachowały się akta urzędu do spraw cudzoziemców z niektórych lat pierwszej jego połowy (1412–1413, 1418–1420, 1429, 1436 i 1444)⁹. Skoro zatem władze miasta potrafiły z taką precyzją wydawać zaświadczenia, to nie dziwi nas, że także średniowieczny uniwersytet w Bolonii takie *bollette* wydawał, czy to potwierdzając wpis na studia, czy uzyskanie stopnia naukowego.

4. Dyplomy doktorskie uniwersytetu bolońskiego

Pora zatem przejść do omówienia zachowanych w różnych miejscach dyplomów doktorskich wydanych przez boloński uniwersytet. Jak słusznie kiedyś zauważył przywoływany tutaj przeze mnie już kilka razy prof. Tomasz Jurek, zachowały się one głównie w archiwach kościelnych. Mimo że Polacy dosyć często udawali się do Bolonii po doktoraty – czy to z prawa, czy medycyny – nie udało się dotychczas natrafić na oryginalny dyplom doktorski uniwersytetu bolońskiego w polskich archiwach. Zachował się natomiast taki w archiwum w Lewoczy na Słowacji. Jest to dyplom z prawa kanonicznego wystawiony 21 lipca 1472 r. dla Kaspra Becka, ówczesnego prepozyta na Spiszu. Poświęciłem mu niegdyś odrębną uwagę, tutaj zatem streszczę moje wcześniejsze ustalenia¹⁰. Dyplom ten ma postać okazałego pergaminu o wymiarach 53 × 35 cm, napisanego wczesnohumanistyczną kursywą. Jest to instrument notarialny sporządzony przez zastępcę notariusza archidiakona bolońskiego, którym to skrybą przez wiele lat był Mikołaj Mamelinus. Jego rękę, jak również znak notarialny oraz piękne inicjały liter, widać także w innych zachowanych do dzisiaj dyplomach bolońskich. Tylko w samej Bolonii są one przechowywane w kilku archiwach, m.in. w archiwum kościoła San Petronio, w którym w średniowieczu odbywały się uroczyste promocje doktorskie, oraz w zbiorach Archiwum Państwowego (Archivio di stato). Były też przed wojną w Bibliotece Archiginnasio, czyli najstarszym zachowanym do dzisiaj gmachu uniwersytetu, ale zaginęły. Ich treść jest jednak znana z edycji drukowanych¹¹. Liczba tych dyplomów nie jest zbyt duża, jak moglibyśmy tego oczekiwać.

Rozmiar wspomnianego dyplomu lewockiego nie odbiega od innych dyplomów doktorskich z XV wieku przechowywanych w archiwach bolońskich. Wynika to z faktu, że sporządzano je według jednolitego formularza. Do dokumentu przywieszano pieczęć archidiakona bolońskiego. W przypadku dyplomu lewockiego tej pieczęci brak, widać jedynie w zakładce pergaminu otwory po sznurze, na którym ją przywieszono. Formularz dyplomu jest dosyć rozbudowany. Po inwokacji następuje obszerna arenga, której treść przez prawie cały XV wiek nie ulegała zmianie. Akcentowano w niej przede wszystkim fakt starszeństwa i dostojęstwa uczelni bolońskiej, jak i główny cel kształcenia żaków: winni oni pomagać

⁸ Sroka 2020, ss. 18–21; 2021, ss. 3–11.

⁹ Archivio di stato di Bologna, Ufficio delle bollette e delle presentazioni dei forestieri, Libri delle presentazioni dei forestieri, vol. 2.1 (1412–1419), 2.2 (1420–1444); Saletti 2018. Zob. też Bari 2025; Sroka 2026.

¹⁰ Sroka 2012a, ss. 63–73; 2012b, ss. 267–273.

¹¹ Sroka 2012a, s. 64.

władcom świata w zarządzaniu i w zamian być przez nich wspierani. To wyraźne odniesienie do wysokiego poziomu nauk prawnych na bolońskiej wszechnicy. Jeszcze pod koniec XIV wieku arena dyplomów doktorskich w Bolonii była inna. Stała się ona zapewne wzorem dla uniwersytetu w Ferrarze, którego arengi dyplomów doktorskich w XV wieku wykazują duże podobieństwa do areng bolońskich z końca XIV w. Po arendzie następuje obszerna narracja, w której pojawia się osoba nowego doktora, Kaspra Becka, prepozyta w Kapitulie Spiskiej, na terenie ówczesnego Królestwa Węgierskiego. W dyplomie podano jeszcze wiele innych, ważnych szczegółów, w tym imiona egzaminatorów w osobach trzech profesorów bolońskiej wszechnicy. W dyplomie podano też, że zewnętrznymi oznakami nadania Kasprowi Beckowi stopnia doktora były wręczone mu przez jednego z profesorów insygnia doktorskie w postaci księgi prawa kanonicznego, biretu nałożonego na głowę oraz złotego pierścienia. Są też wymienieni świadkowie. Co ciekawe, data wystawienia dyplomu pojawia się *in dorso*. Dyplom spisany jako instrument notarialny kończy tradycyjna inskrypcja notariusza. Obok inskrypcji został umieszczony znak notarialny¹².

Warto podkreślić, co wyraźnie zaznaczono w dyplomie, że jego wystawienie miało miejsce na wyraźną prośbę świeżo upieczonego doktora i wiązało się z dodatkowymi kosztami. Określały je uniwersyteckie statuty. Za wydanie dyplomu doktorskiego (przygotowanego tylko i wyłącznie na pergaminie) notariusz archidiacona bolońskiego otrzymywał 3 liry i 2 solidy¹³. W porównaniu do całego egzaminu, który składał się z egzaminu prywatnego i publicznego, i który kosztował grubo ponad 100 lirów, nie były one znaczące¹⁴. Trzeba też wyraźnie podkreślić, że na studia do Bolonii nie wybierali się ludzie biedni. Byli to najczęściej przedstawiciele rodzin szlacheckich. Niektórzy z nich pozwalali sobie nawet na pewnego rodzaju ekstrawagancję. Przykładem może być Paweł Szydłowiecki, który przybył do Bolonii na studia pod koniec XV wieku i któremu rodzice wynajęli piękne mieszkanie¹⁵. Pomimo tego młody Szydłowiecki stopień doktora uzyskał na uniwersytecie w Ferrarze w 1501 r.¹⁶ Powszechnie uważa się, że przyczyną peregrynacji bolońskich studentów po doktoraty do Ferrary były mniejsze koszty, które musieli ponieść w związku z tym egzaminem. Ale wydaje się, że nie była to jedyna przyczyna takiej mobilności. Wszak Szydłowiecki, którego było stać na mieszkanie w eleganckiej i obszernej kamienicy, raczej nie musiał oszczędzać. Być może w Ferrarze było po prostu łatwiej ten egzamin zdać. Takie peregrynacje po naukowe stopnie do miejsc, gdzie naukowe laury można uzyskać łatwiej są znane i w czasach obecnych.

Nie wiemy, czy Szydłowiecki wyjechał z Ferrary z dyplomem spisany na pergaminie, czy zadowolili się jedynie *bolletta*, czyli skromnym zaświadczeniem. Podobnie rzecz ma się z Mikołajem Kopernikiem, który studiował w Bolonii, Padwie, a po doktorat z prawa kanonicznego udał się do Ferrary¹⁷. Jednak w przypadku Mikołaja Kopernika i jego brata Andrzeja, studentów bolońskich, dysponujemy źródłami, które potwierdzają, że w Bolonii dotknęły ich problemy finansowe. Andrzej Kopernik miał nawet zamiar nająć się do służby w Rzymie, aby zarobić na swoje studia¹⁸. Możemy więc zrozumieć, że Mikołaj Kopernik powrócił z Włoch na Warmię bez dyplomu doktorskiego. Zresztą tych pięknych dyplomów z czasów, które nas tutaj interesują, nie ma zbyt wiele. Ich liczba się powiększa w okresie późniejszym. W samym archiwum uniwersytetu bolońskiego są przechowywane 134 dyplomy

¹² *Ibidem*, ss. 65–66.

¹³ *Ibidem*, s. 68.

¹⁴ Na temat kosztów egzaminu doktorskiego, w tym wydanego po nim w domu doktoranta sutego przyjęcia, ciekawe informacje znajdują się w dzienniku studenta z Ferrary Girolama Ferrariniego, który stopień doktorski uzyskał w 1487 r. Zob. Ferrarini 2006, s. 266.

¹⁵ Barycz 1927, s. 393.

¹⁶ Sroka 2014, s. 157.

¹⁷ *Ibidem*, ss. 160–161.

¹⁸ Biskup 1973, nr 33; Sroka 2014, s. 159.

doktorskie z lat 1493–1961, większość jednak pochodzi z czasów nowszych¹⁹. Oczywiście nie wszystkie te dyplomy wydał tamtejszy uniwersytet. Dwa najstarsze, z lat 1493 i 1498, pochodzą z Piacenzy²⁰. Ostatnio powstała też strona internetowa, na której wszystkie te dyplomy zostały umieszczone wraz z należnym opisem i komentarzem²¹.

5. Konkluzje

Podsumowując powyższe rozważania, chciałbym najpierw podkreślić, że badanie dyplomów uniwersyteckich ma przed sobą jeszcze pewną przyszłość. Ta część uniwersyteckiej kancelarii nie była bowiem dotychczas naukowo eksplorowana. Dla absolwenta uniwersytetu dyplom uniwersytecki nie miał zapewne wówczas takiej wartości, jak nam się dzisiaj może wydawać, że powinien mieć. Wystarczyło zwykłe zaświadczenie, zwane u nas *signetum*, we Włoszech *bolletta*, które młody absolwent zabierał ze sobą. Czynniki ekonomiczne były zapewne ważnym, ale z pewnością nie najważniejszym powodem, dla czego studenci masowo nie prosili o dyplomy. Nawet jeśli przyjmiemy, że upływ kilkuset lat od czasów, które omawiamy, spowodował, że większość z nich zaginęła, to jednak w przypadku Bolonii i Padwy powinny zachować się one w lokalnych zbiorach klasztornych lub świeckich, a tak się nie stało. Nawet w przypadku Bolonii tych oryginalnych dyplomów z XV wieku i początków wieku XVI jest stosunkowo niewiele. Być może dalsze badania czy też przypadkowe odkrycia zmienią ten osąd.

Bibliografia

Źródła

Archivio di stato di Bologna, Ufficio delle bollette e delle presentazioni dei forestieri, Libri delle presentazioni dei forestieri, vol. 2.1 (1412–1419), 2.2 (1420–1444).
Archivio Storico Università di Bologna 1914: Diploma di laurea in Chimica e Farmacia rilasciato a Emma Fabris da Feltre (BL). Cartaceo. URL: <https://archivistorico.unibo.it/it/patrimonio-documentario/collezioni/diplomi-e-privilegi> (dostęp 25.07.2026).

Opracowania

Bari, Aldo Giuseppe 2025: *Lavoratori forestieri a Bologna nel basso medioevo: competenze, ruoli, spazi*. Roma: Viella Editrice.
Barycz, Henryk 1927: Sprawozdanie z poszukiwań w archiwach i bibliotekach włoskich do stosunków intelektualnych między Polską i Włochami w epoce odrodzenia. *Minerwa Polska* 1(4), ss. 388–393.
Barycz, Henryk (wyd.) 1933: *Conclusiones Universitatis Cracoviensis ab anno 1441 ad annum 1589*. Kraków: Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności. URL: <https://archive.org/details/dli.ernet.368250/page/n7/mode/2up> (dostęp 25.07.2026).
Biskup, Marian 1973: *Regesta Copernicana*. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich („Studia Copernicana” 7).
Diplomi 2016: *Diplomi di laurea conservati nell'Archivio Storico dell'Università di Bologna. Catalogo*, a cura di I. Maggiulli, Rimini: Panozzo Editore.
Ferrarini, Girolamo 2006: *Memoriale Estense (1476–1489)*, a cura di P. Griguolo. Rovigo: Editore Minelliana.
Jurek, Tomasz 2006: Krakowski dyplom promocji magisterskiej z 1512 roku. *Rocznik Krakowski* 72, ss. 69–85. URL: <https://polona2.pl/item/krakowski-dyplom-promocji-magisterskiej-z-1512-roku,MzE4MzY2ODI/0/#info:metadata> (dostęp 25.07.2026).
Kokowski, Michał 2025: Czy Mikołaj Kopernik zdobył z medycyny jakiś tytuł naukowy (bakalarza, licencjata, magistra, doktora)? Konferencja naukowa Konsylium Kopernikowskie 2 „Czy Mikołaj Kopernik zdobył

¹⁹ *Diplomi* 2016, s. 15; Maggiulli 2023, ss. 391–404.

²⁰ *Diplomi* 2016, ss. 27–28.

²¹ Archivio Storico Università di Bologna 1914.

- jakiś tytuł naukowy z medycyny?”. Komisja Historii Nauki PAU, Pracownia Naukoznawstwa IHN PAN, 27 maja 2025 r. Referat.
- Kokowski, Michał 2026: Czy Mikołaj Kopernik zdobył stopnie naukowe z medycyny i filozofii? *Studia Historiae Scientiarum* (FirstView Article). DOI: [10.4467/2543702XSHS.26.002.22691](https://doi.org/10.4467/2543702XSHS.26.002.22691).
- Maggiulli, Ilaria 2023: Diplomi dottorali dentro e fuori le università nell'Italia moderna. [W:] *Examens, grades et diplômes: la validation des compétences par les universités du XIIe siècle à nos jours*, red. Th. B. Belhoste, B. Noguès, Paris: Éditions de la Sorbonne, ss. 391–404. URL: <https://books.openedition.org/psorbonne/140776> (dostęp 26.07.2026).
- Pio, Berardo 2023: Privatum examen e conventus. Le modalità dell'addottoramento presso lo Studium di Bologna nel tardo Medioevo. [W:] *Examens, grades et diplômes: la validation des compétences par les universités du XIIe siècle à nos jours*, red. Th. Kouamé, B. Belhoste, B. Noguès. Paris: Éditions de la Sorbonne, ss. 119–128. URL: <https://books.openedition.org/psorbonne/140576> (dostęp 26.07.2026).
- Saletti, Beatrice 2018: *Stranieri alle porte. Indagini sui Libri di presentazione dei forestieri nell'Archivio di stato di Bologna (1412–1444)*, praca doktorska obroniona na Uniwersytecie w Trieście w 2018 r. URL: <https://arts.units.it/handle/11368/2924779> (dostęp 1.08.2025).
- Sroka, Stanisław A. 2012a: Dyplom doktorski Uniwersytetu Bolońskiego z 1472 r. *Studia Źródłoznawcze* 50, ss. 63–73. URL: https://rcin.org.pl/Content/31103/PDF/WA303_44552_B88-SZ-R-50-2012_Sroka.pdf (dostęp 25.07.2026).
- Sroka, Stanisław A. 2012b: Il diploma di dottorato di Kasper Back (Università di Bologna, anno 1472). *Annali di storia delle università italiane* 16, ss. 267–273. URL: <https://centri.unibo.it/cisui/it/pubblicazioni/annali-di-storia-delle-universita-italiane/asui-16.pdf> (dostęp 25.07.2026).
- Sroka, Stanisław A. 2014: Doktoraty Polaków na uniwersytecie w Ferrarze w pierwszej połowie XVI wieku. *Roczniki Historyczne* 80, ss. 155–167. URL: https://www.polacchiinitalia.it/wp-content/uploads/2023/08/Roczniki_Historyczne-r2014-t80-s155-167.pdf (dostęp 25.07.2026).
- Sroka, Stanisław A. 2020: Kariera lekarska Jana Noskowskiego (1478–1542). *Studia Środkowoeuropejskie i Bałkanistyczne* 29, ss. 15–28. DOI: 10.4467/2543733XSSB.20.001.12189.
- Sroka, Stanisław A. 2021: L'equipollenza di un dottorato bolognese presso l'Università di Cracovia (1511). *Annali di storia delle università Italiane* 25(2), ss. 3–12.
- Sroka, Stanisław A 2022: Boloński doktorat z teologii Pawła z Zakliczewa (1504). [W:] J. Barański, K. Maniak, S. Trebunia-Staszal (red.), *Wiecej niż muzeum. Szkice ofiarowane Profesorowi Janowi Świąchowi*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, ss. 467–477.
- Sroka, Stanisław A. 2025: Dyplomy uniwersyteckie w Krakowie, Bolonii, Padwie oraz Ferrarze u schyłku średniowiecza. Konferencja naukowa Konsylium Kopernikowskie 2 „Czy Mikołaj Kopernik zdobył jakiś tytuł naukowy z medycyny?”. Komisja Historii Nauki PAU, Pracownia Naukoznawstwa IHN PAN, 27 maja 2025 r. Referat.
- Sroka, Stanisław A. 2026: Polacy w aktach urzędu ds. cudzoziemców w Bolonii w pierwszej połowie XV wieku (w druku).
- Szyborski, Wiktor 2007: Krakowskie zaświadczenie o promocji bakalarskiej z 1492 roku. *Roczniki Historyczne* 73, ss. 199–202.